

УДК 811.111: 801.8: 82.09: 81'322.5

Білецька О.В.

МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ ГРАФОСЕМІОТИЧНОГО КОДУВАННЯ НАРАТИВНОЇ ПОЛІФОНІЇ В АНГЛОМОВНОМУ ПОСТМОДЕРНІСТСЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ

У статті розкрито методологічні основи дослідження графосеміотичного кодування наративної поліфонії в англomовному постмодерністському художньому тексті крізь призму міждисциплінарного підходу в межах візуальної риторики, структуралістської семіотики, соціальної семіотики, графічної лінгвістики, посткласичної наратології, прагматилістики, графостилістики й лінгвосинергетики. Окреслено засади поетапної мультимодальної методики дослідження графосеміотичного кодування наративної поліфонії на прикладі текстового фрагменту англomовного постмодерністського наративу.

Ключові слова: графосеміотичне кодування, мультимодальна методика, мультимодальний постмодерністський поліфонічний наратив, наративна поліфонія, семіотичний модус.

Билецкая Е. В. Методика исследования графосемиотического кодирования наративной полифонии в англоязычном постмодернистском художественном тексте. *Статья посвящена описанию методики исследования графосемиотического кодирования наративной полифонии в англоязычном постмодернистском художественном тексте сквозь призму междисциплинарного подхода в рамках визуальной риторики, структуралистской семиотики, социальной семиотики, графической лингвистики, постклассической нарратологии, графостиллистики и лингвосинергетики. В работе проиллюстрировано поэтапную мультимодальную методику исследования графосемиотического кодирования наративной полифонии на примере текстового фрагмента англоязычного постмодернистского нарратива.*

Ключевые слова: графосемиотическое кодирование, мультимодальная методика, мультимодальный постмодернистский полифонический наратив, наративная полифония, семиотический модус.

Biletska O. V. Research methods of graphic coding of narrative polyphony in English postmodern fiction text. *The author focuses on the methods of graphic (visual) coding of narrative polyphony in English postmodern fiction text. Resting on integrative interdisciplinary approach applied to the study of the issue under analysis, the author substantiates that the graphic surface of postmodern fiction text bears a particular layout, perspective and store of graphic (visual) signs originating from heterogeneous semiotic modes, both verbal and non-verbal. In this paper, the author defines and classifies visual signs as units of graphic coding of narrative polyphony in English postmodern multimodal fiction text. Graphic signs do not only change the graphic surface of the text, but also shape its new narrative structure, both of which construct polysemantic content of the text.*

Sinking into multimodal research, the author provides a study of the nature of graphic innovations as text units functioning on various text levels, both as attractors and distractors of its coded content that mirror linguistic norm democratization. By illustrating the applied methods in a text fragment from the English multimodal polyphonic fiction narrative, the author concludes that graphic coding units manifest postmodern fiction text as a synergetic whole in that the latter is a self-organized non-linear dissipative system that generates multiple ways of deconstructive text interpretation manipulating the reader. The author strongly believes that the findings may generate consequent research in the field of multimodal narratology.

Key words: graphic coding, multimodal methods, multimodal postmodern polyphonic narrative, narrative polyphony, semiotic mode.

Постмодерністський художній текст (надалі ПХТ), на відміну від класичних текстів, вже не є лінійним, чітко організованим ієрархічним утворенням [2]. Він спростовує звичні уявлення про текст загалом, і його графічну форму зокрема, ставши відкритим, мінливим гетерогенним ризоматичним утворенням, а у семіотичному плані – складним макрознаком, конгломератом численних семіотичних кодів, що належать до різних семіотичних модусів. Під семіотичним модусом розуміють відкритий набір ресурсів з кількох знакових систем, необмежених лише вербальними, тобто суто мовними, знаками [16; 22, 129], що застосовується як впізнаваний стабільний виражальний засіб дискурсу, котрий продукує певне культурне значення.

Натепер ПХТ – це мультимодальний полікодовий лудичний простір, що є амальгамою вербальних і невербальних семіотичних модусів, які взаємодіють між собою як на рівні побудови тексту, так і на рівні його сприйняття, адже автор грає не лише з текстом, але й з читачем (Барт Р., Крістева Ю.). Тому домінантою постструктуралістського/постмодерністського розуміння тексту стає суцільна *текстуалізація дійсності* (Барт Р., Деррида Ж., Крістева Ю., Фуко М.), а ключовим поняттям – *деконструкція* (Барт Р., Деррида Ж.) – така методологія аналізу тексту, що передбачає виявлення його латентних суперечностей у процесі неоднозначної інтерпретації. За цих умов один із кодів може заперечувати інші коди, створюючи власну систему мовних одиниць з метою кодування (Андрейчук Н. І., Лотман Ю. М., Барт Р., Крістева Ю. та ін.), які у ПХТ стають знаками знаків (Барт Р.), знаками другого порядку, тобто набувають подвійного кодування. До них належать і графічні знаки різних семіотичних модусів, які, утворюючи гібридні комбінації графічних засобів, прийомів і технік, беруть участь у постмодерністському текстотворенні, й у графосеміотичному кодуванні зокрема.

Об'єктом дослідження є графосеміотичне кодування наративної поліфонії у ПХТ. Під *графосеміотичним кодуванням* розуміємо багаторівневий спосіб кодування ПХТ за допомогою різних семіотичних кодів, як результату взаємодії знаків гетерогенних семіотичних модусів, які набувають нового семіотичного забарвлення під час творення нової графічної форми ПХТ. Вона віддзеркалює порушення текстотвірних, графічних та типографічних норм, а її ключовою ознакою стає мультимодальність через химерний симбіоз знаків з гетерогенних семіотичних модусів в одному і тому ж тексті.

Саме нелінійна організація ПХТ та його семіотична гетерогенність уможлиблює наративну поліфонію – наративне багатоголосся (за Бахтініним М. М.) наратора (дієгетичного/недієгетичного), персонажів і автора у вигляді какофонії численних голосів, як суголосних, так і кардинально протилежних (Бабелюк О. А., Тюпа В. Г.). Складність дослідження феномену наративної поліфонії (НП) у ПХТ зумовлена, з одного боку, “розщепленням” тексту на різні голоси, а з іншого, – тим, що її транслюють не лише вербальні знаки, приміром, як у класичних текстах, але й невербальні, чи графічні новації, тобто гібридне поєднання вербальних і невербальних знаків [2; 3]. Мовні прояви кодування НП засобами вербальних і невербальних семіотичних систем в англomовному ПХТ, як і методологічна база його

дослідження дотепер залишаються поза увагою лінгвістів і ще не набули системного опису, що і зумовлює **актуальність** цієї статті.

Сучасні наукові розвідки у царині постмодерністської лінгвопоетики (Бабелюк О. А., Бехта І. А., Влох Н. М., Карп М. А., Короткова Л. В., Сподарик О. В., Тиха У. І., та ін.) свідчать про те, що ПХТ динамічно розвивається як мультимодальна єдність елементів різних семіотичних систем, що потребує напрацювання комплексної методики його дослідження.

Мета статті полягає у виявленні оптимальних методів та методик аналізу графосеміотичного кодування НП в англомовному ПХТ крізь призму мультимодальності. Основними **завданнями** є вивчення методів аналізу досліджуваного феномену в сучасних англомовних мультимодальних текстах, а також розробка авторської методики дослідження графосеміотичного кодування НП в англомовному ПХТ.

Студії мультимодального тексту загалом і ПХТ зокрема привертають увагу багатьох лінгвістів (Макарук Л. Л., Adami E., Serafini F., Walsh M.). Такий текст також визначають як *полікодовий* (Коміссарова Н. Г., Лук'янець Т. Г., Сонін О. Г.), *креолізований* (Сорокін Ю. О., Тарасов Є. Ф. та ін.), *багатоканальний* (Семенюк Т. П.), *лінгво-візуальний* (Большіянова Л. М. та ін.), *типографічно-ускладнений* (*typographically-complex text*) (Waller R.), *гібридний* (Badulescu D.). У царині наратології його позначають терміном *мультимодальний наратив*, чи *візуальний наратив* (*visual narrative*) (Bal M.) або *графічний наратив* (*graphic narrative*) (Dong L.) з огляду на його візуальне оформлення (шрифтове, ілюстративне тощо), що сприяє одночасному залученню різних каналів сприйняття інформації.

Складна, гібридна природа мультимодального тексту як семіотичного симбіозу вербальних і невербальних кодів зумовлює комплексну методику вивчення феномену графосеміотичного кодування НП у ПХТ, що опирається на низку загальнонаукових та спеціальних лінгвістичних методів.

На *першому етапі* дослідження з-поміж загальнонаукових методів у роботі використано методи *індукції та дедукції*, емпірико-теоретичні *методи аналізу та синтезу*, за допомогою яких узагальнено теоретичні передумови вивчення графосеміотичного кодування НП крізь призму візуальної риторики, графосеміотики, теорії мультимодальності тексту та наративної поетики. Систематизовані теоретичні постулати було екстрапольовано і на англомовний поліфонічний наратив. Міждисциплінарний підхід та аналіз феномену графосеміотичного кодування в *діахронії* дозволив виокремити ключові екстралінгвальні чинники формування графосеміотичних кодів НП у ПХТ.

На *другому етапі* дослідження методом суцільної вибірки було здійснено відбір текстових фрагментів англомовного ПХТ. За одиницю аналізу було прийнято контекстологічний фрагмент англомовного ПХТ, а саме поліфонічного наративу, який містить одну чи більше одиниць графосеміотичного кодування НП знаками різних семіотичних систем, що відображає порушення графічної норми. Досліджуваний корпус налічує 5241 графічно маркованих фрагментів. Загальна кількість матеріалу дослідження становить 5599 сторінок.

На *третьому етапі* дослідження застосовано *міждисциплінарний підхід* до досліджуваного феномену, який охоплював ключові принципи і методи дослідження ПХТ у межах візуальної риторики, структуралістської семіотики, соціальної семіотики, графічної лінгвістики (і суміжних з нею наук), посткласичної наратології, прагмастилістики, графостилістики, лінгвосинергетики.

На *четвертому етапі* застосовано *мультимодальну методику* дослідження мультимодального ПХТ, що включає такі методи: *метод семіотичного декодування контексту візуальної інформації та структурно-семіотичний метод*.

Так *метод семіотичного декодування контексту візуальної інформації* (за Бартом Р. “Риторика образу”, а також Крессом Г. і Ван Лювенем Т. “Прочитання образів: Граматика візуального дизайну”) дозволив виявити візуальну /графічну неоднорідність ПХТ як мультисеміотичного утворення, тобто як симбіозу графічних знаків різних семіотичних систем і уможливив встановлення: а) *нової графічної форми* ПХТ, як свідомого порушення канонічних норм текстотворення за допомогою знаків гетерогенних знакових систем у єдиному текстовому просторі з метою цілеспрямованого впливу на реципієнта [2]; б) *її складових*, а саме: архітекtonіки, перспективи та графічних знаків (як вербальних, так і невербальних)

Застосування *структурно-семіотичного методу* (за Лотманом Ю. М.) уможливило виявлення мультимодальної інтеракції *семіотичних модусів* (надалі СМ) – вербальних і невербальних семіотичних ресурсів, що формуються у конкретний момент “осмислення” знака. За допомогою цього методу а) виокремлено й описано конститутивні *одиниці графосеміотичного кодування ПХТ*, що інтегруються у єдине ціле у ПХТ і завдяки своїй цілісній взаємодії уможливають єдність між його змістом і формою; б) визначено типи структурно-семантичних та структурно-композиційних зв’язків між знаками вербальних та невербальних семіотичних модусів.

На основі *дистрибутивного аналізу* в межах *структурно-семіотичного методу* ідентифіковано й схарактеризовано: *графічні засоби*, як одиниці *графосеміотичного кодування* НП, що пов’язані між собою парадигматичними відношеннями; *графічні прийоми*, як множинні шляхи взаємодії різноманітних графічних засобів, що пов’язані між собою синтагматичними відношеннями і функціонують у певному контексті; *графічні техніки* як симбіоз графічних засобів і прийомів візуальної риторики, мистецтва, стилістики; *графічні новації* – будь-які одиниці тексту, що утворюються як новітнє/незвичне за формою і змістом поєднання графічних засобів, прийомів та технік у мультимодальному просторі ПХТ.

Також *структурно-семіотичний метод* дозволив ідентифікувати ключові структурні ознаки мультимодального постмодерністського поліфонічного наративу, серед яких: *ризоматичність* (структура наративу нелінійна неієрархічна, довільної форми); *спонтанність* (наратив твориться “тут і зараз”); *хаотичність* (властивість самоорганізації тексту через переключення різноманітних систем кодування у результаті взаємодії знаків гетерогенних семіотичних модусів), адже саме “хаос несе в собі долю конструктивності,

творення у тому сенсі, що він є передумовою нового, впорядкованого стану динамічної системи” [6, 108), *фрагментарність* (мозаїчна структура тексту, котра сприймається точково, фрагментарно/фасетково). Принагідно зауважимо, що фасетковість – це така структура тексту, сприйняття якої відбувається на зразок сприйняття фасеткового ока мухи, яке “складається з великої кількості дрібних вічок, фасеток ... кожна фасетка сприймає лише одну точку загальної картини, а увесь образ підсумовується у мозку. Так муха дивиться на світ мозаїчно або ж фасетково” [5].

На *п'ятому етапі* застосовано *семантико-стилістичний метод* (за Кожиною Н. М. та Болотновою Н. С.), котрий зумовив вивчення семантичного навантаження одиниць графосеміотичного кодування ПХТ, що формують такі його ознаки як *багатозначність* (декодування змісту ПХТ отримує множинні шляхи завдяки ризоматичному розсіюванню смислу), *симультанність* (значення тексту залежить від декодування техніки одночасного розгортання кількох подій наратором), *рефлексивність* (нарратив звернений на самого себе як на артефакт, що і визначає його смисл).

На *шостому етапі* ми послуговувались *методикою наративно-го аналізу* (Корольова А. В., Селіванова О. О., Папуша І., Пандей Д., Принс Дж., Ріссман С. К., Риммон-Кенан Ш, Шмід В. та ін.), як багатоступеневою процедурою, що передбачає вивчення внутрішньої структури наративу, його стратегій, складових, основних характеристик і категорій, а також *методом діалогічної інтерпретації тексту* (за Бахтіним М. М. та Селівановою О. О.). *Наративний аналіз*, зокрема такі його підтипи як *структурний, тематичний, та візуальний аналіз* (за Ріссман С. К.), дав змогу: а) встановити ключові ознаки *постмодерністського наративу* як візуального артефакту, процесу чи способу презентації подій (на відміну від класичного наративу як об'єкту, тобто лише як оповідного тексту), а також як способу продукування знання (історичного, культурного, наукового) у будь-якій галузі, що відступає від усталених канонів темпорально-лінійної й тематично-цілісної структури тексту; б) схарактеризувати особливості нової наративної форми мультимодального постмодерністського поліфонічного наративу, у якій контроль над синтагмою (тобто тимчасовою послідовністю графічних знаків з якими стикається читач) у лудичному просторі ПХТ переключається від автора до читача.

Метод діалогічної інтерпретації тексту зумовив: а) визначення механізмів творення мультимодального постмодерністського поліфонічного наративу як синхронної взаємодії автора, ілюстратора, наратора та персонажів; б) встановлення механізмів переключення голосів наратора та персонажів у мультимодальному постмодерністському поліфонічному наративі (металепсис і міз-ан-абім) та способів їхнього вираження за допомогою одиниць графосеміотичного кодування різного лінгвального статусу.

На *сьомому етапі* дослідження поєднання *контекстуально-інтерпретаційного методу* (за Еко У. та Селівановою О. О.), *інтертекстуального аналізу* (за Крістєвою Ю.) та *деконструктивного аналізу* (за Бартом Р. та Деррида Ж.) дозволив простежити а) зв'язок одиниць графосеміотичного кодування НП у ПХТ з контекстом, у межах якого вони

функціонують; б) інтертекстуальну природу одиниць графосеміотичного кодування як таких, що можуть конструювати смисл вторинного тексту на основі його зв'язку з первинним текстом (текстом-джерелом); в) множинну інтерпретацію одиниць графосеміотичного кодування НП у ПХТ.

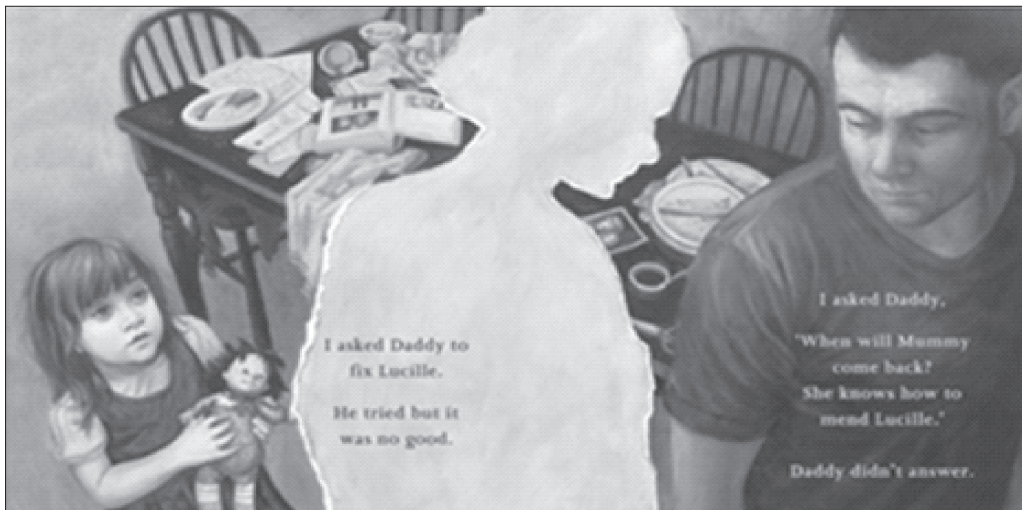
На *восьмому етапі*, керуючись *гештальт-синергетичною методикою* (Пермінова А. В.) в межах *гештальт-психології* (Вертгеймер М., Коффка К., Келлер В.) та *лінгвосинергетики* (Домброван Т. І., Конюхова Т. В.), було потрактовано мультимодальний постмодерністський поліфонічний наратив як відкриту самоорганізовану дисипативну знакову систему, а одиниці графосеміотичного кодування НП як девіації від норми.

Застосування *гештальт-синергетичної методики* дослідження графосеміотичного кодування НП доводить, що мультимодальний постмодерністський поліфонічний наратив породжує ризоматичне прирощення смислу, його розсіювання у вигляді *біфуркаційних розгалужень* (Домброван Т. І.) або *віяла чи каскаду поліфуркацій* (Конюхова Т. В.) як точок множинних семантичних розгалужень, що є ознакою хаосу. “Занурення в хаос – це шлях до інновації, оскільки саме хаос виступає механізмом самоорганізації і самобудови структур, видалення зайвого, механізмом виходу на відносно прості структури-атрактори еволюції, механізмом переключення і зміни різноманітних режимів розвитку системи, переходів від однієї відносно стійкої структури до іншої” [6, 106]. За таких умов “хаос розглядається як механізм упорядкування, конструювання, а не лише руйнування” [6, 107]. Так одиниці графосеміотичного кодування як каскад поліфуркацій працюють за принципом ризоми і, залежно від того чи іншого контексту, певних екстралінгвальних чинників (наприклад сучасних технологій інтегральної типографіки), а також від фонових знань читача виступають *атракторами* чи *дистракторами* графосеміотичного кодування ПХТ [18]. Під *атракторами* (з англ. *attract* – притягати) розуміємо такі одиниці графосеміотичного кодування, які візуалізують експліцитну інформацію, що може бути однозначно інтерпретованою. У той же час, *дистрактори* (з англ. *distract* – відволікати) – це маркери імпліцитного значення у хаотичному просторі ПХТ, що спантеличують, відволікають читача чи вводять його в оману й можуть отримувати множинні інтерпретації. У роботі доведено, що одиниці графосеміотичного кодування віддзеркалюють порушення мовної норми, сприяючи у такий спосіб її *демократизації* [там само].

Дев'ятий етап дослідження передбачав залучення *функціонального методу* у світлі *прагматичної парадигми* (Бацевич Ф. С., Селіванова О. О.), що зумовило виявлення співвідношення між знаками гетерогенних СМ та читачем і дозволило виокремити такі ключові ознаки мультимодального ПХТ як *маніпулятивність* (наратив маніпулює читачем, вводить його в оману) й *ергодичність* (наратив вступає в контакт з читачем таким чином, що він повинен докласти нетривіальних зусиль, щоб вибрати відповідний шлях прочитання тексту). Виявлено прагматичний вплив постмодерністського поліфонічного наративу на читача у результаті інтеракції одиниць графосеміотичного кодування, як-от: *ефект реальності* й *ефект псевдореальності*, *ефект напруги*, *ефект ошуканого очікування*, *ефект одивнення*. Занурення читача у

поліфонічний текстовий простір постмодерністського мультимодального нарративу залучає його до активного втручання у текстотворення й породжує *ефект синестезії*, тобто сприйняття або відчуття, що специфічне для одного органу чуття й супроводить інше, додаткове відчуття або образ, яке характерне для іншої модальності [27, 254]; *ефект кінестезії* – явище м'язового відчуття природніх фізичних рухів тіла (серцебиття, пульс, дихання тощо) [28, 814]; *ефект клаустрофобії* – у мультимодальному поліфонічному нарративі це страх надмірно замкненого простору тексту (наприклад, тексту-лабіринту); *ефект агорафобії* (з грец. αγορα — площа і грец. Φοβος – страх) – страх надмірно відкритого текстового простору, маркованого знаками різноманітних СМ.

З метою унаочнення вище описаної поетапної методики дослідження графосеміотичного кодування НП у англomовному ПХТ, проаналізуємо текст *“Mending Lucille”* [30], у створенні котрого бере участь не лише авторка тексту (Дж. Р. Поултер), але й ілюстраторка (С. Дейвіс). Як стверджує на своєму блозі сама авторка тексту [29], вона та ілюстраторка, як співавторки тексту, почали синхронно працювати над його створенням – таким чином було утворено мультимодальний поліфонічний текст, що віддзеркалює графосеміотичне кодування НП в одному із текстових фрагментів:

Аналізованому фрагменту властива *нова графічна форма*: так, одна з її складових – це *неоднорідна архітектоніка* (фігурне розташування як вербального тексту, так і його невербальної частини – піктоідеограми); другий її компонент – *неоднорідна перспектива* як “семіотичний конструкт” [23, 133], котрий полягає у змішуванні перспективних і неперспективних графічних елементів аналізованого фрагменту (на передньому плані – вербальний текст вміщений у фігури персонажів, а на задньому тлі розташовано стіл і безліч предметів домашнього вжитку). Нарешті третьою складовою нової графічної форми є власне *одиниці графосеміотичного кодування*, що походять з різнорідних СМ.

Нова графічна форма виконана: а) у *техніці графічної юстапозиції*, яка

полягає у розміщенні різних фрагментів у тексті з метою порівняння чи контрасту, що дозволяє поєднувати у межах одного текстовпростору одиниці графосеміотичного кодування гетерогенних СМ, а саме вербальний текст і піктоідеограму; б) у *техніці незаповненого простору*: так зображена “порожня” фігура матері, а також відмежовані у просторі репліки вербальної частини тексту, що маркують голос дієгетичного наратора-дитини, наприклад:

*I asked Daddy
to fix Lucille.*

*He tried but it
was no good.*

Графічні засоби топографеміки (втягування й екстраінтервалізація), а також колорграфеміки (приглушена холодна гама кольорів) маркують смуток, напруженість і відчуженість у стосунках між дитиною і батьком, а розміщення засобів графеміки (вербальних реплік) на тлі засобів параграфеміки (піктоідеограми) кодують інтеракцію дієгетичного наратора-дитини, “віртуального” персонажа-мама і реального персонажа-батька – таким чином вербальні та невербальні одиниці графосеміотичного кодування транслюють взаємодію контрастних точок зору, віддзеркалюючи феномен НП: це сім’я, яку з невідомих причин покинула мама; у дівчинки зламалась лялька Лусіл і вона просить батька полагодити її; батько не здатен ані полагодити ляльку, ані навести лад у стосунках з дитиною.

Отже, перехід з одного наративного рівня на інший (металепсис) завдяки різномірним (вербальним та невербальним) одиницям графосеміотичного кодування формує такий різновид НП як наративна какофонія – взаємодія контрастних голосів авторки, ілюстраторки, дієгетичного наратора (дитина) та персонажів (лялька, мама, батько).

Між знаками ВСМ та НСМ визначаємо *синсемантичний зв’язок* – тип структурно-семантичного зв’язку, що полягає у взаємозалежності знаків НСМ та ВСМ; декодування ВСМ не має сенсу без НСМ або навпаки, а кожен із СМ привносить різний аспект значення у площину мультимодального тексту. У цьому фрагменті встановлюємо такий підтип синсемантичного зв’язку як *інтеграція*: ВСМ “вмонтований” у НСМ таким чином, що вони інтегровані в єдине ціле.

Також знаки ВСМ та НСМ сполучені на основі такого типу *структурно-композиційного зв’язку* як *дисперсний зв’язок* – він полягає у тому, що структурно-композиційна цілісність контекстологічного фрагменту (як сегменту графосеміотичного кодування НП шляхом взаємодії ВСМ і НСМ) формується поза межами часо-просторової цілісності цього фрагменту; такий зв’язок не локалізований лише в аналізованому текстовому фрагменті, він нелінійний і твориться впродовж усього тексту за принципом ризоми.

За допомогою графічних засобів з ВСМ та НСМ формується такий графічний прийом як *графічна метонімія*, що ґрунтується на асоціації у результаті суміжності або субституції, коли графічний знак з одного СМ репрезентує певний об’єкт, суб’єкт чи дію, що взаємодіють зі знаками з

іншого СМ шляхом доповнення, ілюстрації чи контрасту – так взаємодія одиниць ВСМ та НСМ в аналізованому фрагменті репрезентує членів родини та елементи їхнього побуту й щоденного життя. У той же час йдеться про функціонування такого графічного прийому як *графічна метафора* – графічний (графостилістичний) прийом, що формується у результаті здатності певних графічних одиниць транслювати асоціативні зв'язки, в основі яких лежить не стільки схожість їхньої графічної форми, скільки асоціація означуючого з означуваним – фрагмент викликає асоціації безладу, втрати, безпорадності, смутку у сім'ї, жалю дитини за втраченою мамою.

Отож, симбіоз графічних засобів, прийомів та технік в аналізованому фрагменті транслює *графічний символізм*: так безіменна дівчинка (знак-символ будь-якої дитини, у якої немає мами) з поламанною лялькою Лусіл (знак-символ зруйнованих стосунків); батько розміщений спиною до дитини (символізує безвихідь ситуації); “віртуальний” силует матері зображений спиною до дитини й обличчям до батька (символізує той факт, що мама “вирвана” з життя родини, про що свідчить незаповненість силуету й нерівні, обірвані краї його контуру); батько, матір і дівчинка не “контактують” поглядами; безладно розташовані на столі предмети домашнього вжитку, від книг до предметів побуту й залишків їжі, – це символи безладу, хаосу, збентеження у родинних стосунках.

На синтаксичному рівні цей фрагмент є *графічною новацією* текстоподібного типу і, услід за російською дослідницею Поповою Т. В. [13, 161], іменуємо його *графічним вербоїдом*, який охоплює структурно неподільні фрагменти тексту (надфразна єдність, абзац, розділ) або ж увесь текст і утворений у результаті взаємодії графічних засобів, прийомів і технік.

Аналізований фрагмент (зокрема його вербальна складова) виступає *атрактором* графосеміотичного кодування експліцитної інформації у тексті, у той же час він є і *дистрактором* графосеміотичного кодування імпліцитної інформації, що відволікає чи спантеличує читача (надто завдяки невербальним маркерам графосеміотичного кодування).

У результаті деконструктивного аналізу фрагменту висновуємо, що утворений мультимодальний поліфонічний нарратив постає як ризоматична, спонтанна, хаотична, фасеткова, багатозначна, симультанна, рефлексивна, маніпулятивна, ергодична самоорганізована система, що справляє *ефект напруги* (читач не може поверхнево інтерпретувати прочитане і повинен застосувати різногалузеві фонові знання) й *ефект одивнення* (спричинений застосуванням одиниць з різних СМ, зокрема різноманітних графічних технік творення нової графічної форми). Активна взаємодія читача й аналізованого тексту також породжує *ефект синестезії* – в аналізованому фрагменті це формування у читача певного відчуття безпорадності, такого як у дитини та батька, смутку та напруження сімейних стосунків і співпереживання персонажам цього нарративу.

У ході застосування міждисциплінарного підходу й комплексної мультимодальної методики дослідження графосеміотичного кодування НП в англomовному ПХТ, ми дійшли висновків, що ПХТ – це мультимодальне

поліфонічне ціле, закодоване знаками гетерогенних семіотичних модусів як макрознак, самоорганізована відкрита дисипативна система, значення якої виходить поза межі простої суми знаків у ній. Графосеміотичне кодування ПХТ – багаторівнений спосіб кодування ПХТ, у тому числі поліфонічного нарративу, а його одиниці – це відхилення від норми, деконструктивне декодування яких вимагає “перемикання” кількох кодів, генерованих гетерогенними семіотичними модусами. Перспективою подальших досліджень може слугувати розробка методики вивчення авторської специфіки графосеміотичного кодування текстів, а також кодування нарративів, що залучають інші медіа окрім друкованого тексту.

Список літератури

1. Андрейчук Н. І. Семіотика лінгвокультурного простору Англії кінця XV - початку XVII століття : монографія / Н. І. Андрейчук; МОНМС України, Нац. ун-т «Львів. політехніка». - Л., 2011. - 280 с.
2. Білецька О. В. Графічна форма постмодерністського художнього тексту крізь призму графічної лінгвістики // Нова філологія. Збірник наукових праць. – Запоріжжя: ЗНУ, 2014. – № 60. – С. 17–22.
3. Білецька О. В. Капіталізація як невербальний маркер точки зору у постмодерністському мультимодальному поліфонічному нарративі // Наукові записки. – Випуск 145. – Серія : Філологічні науки. – Кіровоград : Видавець Лисенко В. Ф., 2016. – С. 521–526.
4. Болотнова Н. В. Филологический анализ текста 3-е изд., испр. и доп. – М.: Флинта: Наука, 2007. – 520 с.
5. Господинов Г. Естественный роман. Электронный ресурс. – Режим доступа: http://royallib.com/read/gospodinov_georgiy/estestvenniy_roman.html#122880
6. Домброван Т. І. Синергетическая модель развития английского языка. Монография. – Одесса : КП ОГТ, 2014. – 400 с.
7. Кожина М. Н. Стилистика русского языка : учебник / М.Н. Кожина, Л. Р. Дускаева, В. А. Салимовский. — М. : Флинта : Наука, 2008. - 464 с.
8. Конюхова Т. В. Системообразующая роль синергетики в прочтении текста и интерпретации смысла // Известия ТПУ. – 2008. – №6. – С.101–104.
9. Корольова А. В. Типологія нарративних кодів інтимізації в художньому тексті : Монографія. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2002. –267 с.
10. Кристева Ю. Избранные труды. Разрушение поэтики. Пер. с франц. – М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2004. – 656 с.
11. Лотман Ю.М. Семиотика культуры и понятие текста // Лотман Ю.М. Избранные статьи в трех томах. Т. 1. – Таллин, 1992. – С. 129–132.
12. Пермінова А. В. Рецептна модель поетичного перекладу (на матеріалі перекладів американської поезії XX століття) : Автореф. дис. д-ра. філол. наук. – Київ, 2016. – 34 с.
13. Попова Т. В. Графикация как новое явление в языке и научной когниции // Вестник ЧелГУ. – 2011. – №24 (239) . – С. 160–163.
14. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : Підручник. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с.
15. Шмид В. Нарратология. – М. : Языки славянской культуры, 2003. – 312с. – (Studia philologica).
16. Adami E. Multimodality. In: O. Garcia, N. Flores and M. Spotti (eds.): Oxford Handbook of Language and Society. – Oxford: Oxford University Press, 2016.
17. Barthes R. “Rhetoric of the Image.” Image, Music, Text. Ed. and trans. Stephen Heath. New York: Hill and Wang, 1977.
18. Biletska O. Graphic Innovations as Manifestations of Linguistic Norm Democratization // Proceedings of the 4th European Conference on Languages, Literature and Linguistics. «East West» Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH. Vienna. – 2014. – P. 14–19.
19. Derrida J. Of Grammatology. Translated by Gayatri Chakravorty Spivak. Derrida, Jacques

- [1997 (1967)]: Of Grammatology. Baltimore: The John Hopkins University Press. – 456 p.
20. Eco, U (1994) The Limits of Interpretation, Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press.
 21. Eco, U. Interpretation and Overinterpretation: World, History, Texts. In: The Tanner Lectures On Human Values. Delivered at Clare Hall, Cambridge University March 7 and 8, 1990.
 22. Hallet W. The Multimodal Novel: The Integration of Modes and Media in Novelistic Narration / Wolfgang Hallet // Narratology in the Age of Cross-Disciplinary Narrative Research. [Ed. Sandra Heinen and Roy Sommer.] [Narratologia: Contributions to Narrative Theory/Beiträge zur Erzähltheorie 20]. – Berlin : de Gruyter, 2009. – P. 129–153.
 23. Kress, G. and Van Leeuwen, T. Reading Images – The Grammar of Visual Design. Second edition. London and New York: Routledge, 2006. - 291 p.
 24. Riessman, Catherine Kohler. Narrative Methods for the Human Sciences. CA, USA: SAGE Publications, 2008. – 244 p.
 25. Rimmon-Kenan, Shlomith. Narrative Fiction: Contemporary Poetics. London and New York: Routledge. – 1996. – 173 p.
 26. Waller R. The Typographic Contribution to Language: Towards a Model of Typographic Genres and Their Underlying Structures. – Department of Typography & Graphic Communication. – August, 1987. – 329 p.

Довідкова література

27. Baldick Ch. Oxford Dictionary of Literary Terms. Oxford University Press, 2001. – 280 p. (ODLT)
28. Hornby A. S. Oxford Advanced Learner's Dictionary. International Student's Edition. – Oxford University Press, – 2005. (OALD)
29. Poulter J. R. Jrpoulter's Weblog. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://jrpoulter.wordpress.com/making-a-picture-book/>

Джерела ілюстративного матеріалу

30. Poulter J. R., Davis S. Mending Lucille. – Hachette, 2008. – 32 p.

References

1. Andreichuk, N. I. (2011). *Semiotyka linhvokulturnoho prostoru Anhlii kintsia XV - pochatku XVII stolittia : Monohrafiia / N. I. Andreichuk MONMS Ukrainy*. L: Nats. un-t «Lviv. politehnika»
2. Biletska, O. V. (2014). Hrafichna forma postmodernistskoho khudozhnogo tekstu kriz pryzmu hrafichnoi linhvistyky. *Nova Filolohiia. Zbirnyk Naukovykh Prats. – Zaporizhzhia: ZNU, № 60., 17-22.*
3. Biletska, O. V. (2016). Kapitalizatsiia yak neverbalnyi marker tochky zoru u postmodernistskomu multimodalnomu polifonichnomu naratyvi. *Naukovi Zapysky Filolohichni Nauky, Kirovohrad : Vydavets Lysenko V. F., Vypusk 145., 521-526.*
4. Bolotnova, N. V. (2007). *Filologicheskii analiz teksta*. (3-e izd., ispr. i dop. ed.). M.: Flinta: Nauka.
5. Gospodinov G., G. (2010). *Estestvennyi roman*. Retrieved July 5, 2016, from http://royallib.com/read/gospodinov_georgiy/estestvenniy_roman.html#122880
6. Dombrovan, T. I. (2014). *Sinergeticheskaia model razvitiia angliiskogo iazyka*. (Monografiia. ed.). Odessa: KP OGT.
7. Kozhina, M. N. (2008). *Stilistika russkogo iazyka : Uchebnyk* (M.N. Kozhina, L. P. Duskaeva, V. A. Salimovskii ed.). M: Flinta : Nauka.
8. Koniukhova, T. V. (2008). Sistemoobrazuiushchaia rol sinergetiki v prochtenii teksta i interpretatsii smysla. *Izvestiia TPU, (№6.), 101-104.*
9. Korolova, A. V. (2002). *Typolohiia naratyvnykh kodiv intymizatsii v khudozhnomu teksti. Monohrafiia*. K: Vyd. tsentr KNLU.
10. Kristeva, I. (2004). *Izbrannye trudy. Razrushenie poetiki* (Per. s frants. ed.). M: «Rossiiskaia politicheskaia entsiklopediia» (ROSSPEN).
11. Lotman, Y. M. (Tallin, 1992). Semiotika kultury i poniatie teksta. *Lotman Iu.M. Izbrannye Stati v Trekh Tomakh., T.1, 129-139.*
12. Perminova, A. V. (2016). Retseptivna model poetychnoho perekladu (na materialy perekladiv

- amerykanskoi poezii XX stolittia) (Doctoral dissertation, Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka MON Ukrainy) [Abstract]. (UMI No. 811.111'255.4=161.2=161.1:82-1(73))
13. Popova, T. V. (2011). Grafiksatsiia kak novoe iavlenie v iazyke i nauchnoi kognitcii. *Vestnik CheIGU.*, №24(239), 160-163.
 14. Selivanova, O. O. (2008). *Suchasna linhvistyka: Napriamy ta problemy : Pidruchnyk*. Poltava: Dovkillia-K.
 15. Shmid, V. (2003). *Narratologija* (Studia philologica). Iazyki slavianskoi kultury.
 16. Adami, E., & Kress, G. (2014). Introduction: Multimodality, meaning making, and the issue of "text". *Text & Talk*, 34(3). doi:10.1515/text-2014-0007
 17. Barthes, R. (1977). "Rhetoric of the Image." *Image, Music, Text*. (Ed. and trans. Stephen Heath ed.). New York: Hill and Wang.
 18. Biletska, O. (2014). Graphic Innovations as Manifestations of Linguistic Norm Democratization. *Proceedings of the 4th European Conference on Languages, Literature and Linguistics*. «East West» Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH, 14-19.
 19. Derrida, J. (1997 (1967)). *Of Grammatology* (Translated by Gayatri Chakravorty Spivak ed.). Baltimore: The John Hopkins University Press.
 20. Eco, U. (1994). *The Limits of Interpretation*. Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press.
 21. Eco, U. (1990, March 7-8). Interpretation and Overinterpretation: World, History, Texts. *The Tanner Lectures On Human Values. Delivered at Clare Hall Cambridge University*.
 22. Hallet, W. (2009). The Multimodal Novel: The Integration of Modes and Media in Novelistic Narration. *Narratology in the Age of Cross-Disciplinary Narrative Research*. [Ed. Sandra Heinen and Roy Sommer.] [Narratologia: Contributions to Narrative Theory/Beiträge Zur Erzähltheorie 20] Berlin : De Gruyter, 129-153.
 23. Kress, G., & Leeuwen, T., Van. (2006). *Reading Images – The Grammar of Visual Design*. (Second ed.). London and New York: Routledge.
 24. Riessman, C. K. (2008). *Narrative Methods for the Human Sciences*. CA, USA: SAGE Publications.
 25. Rimmon-Kenan, S. (1996). *Narrative Fiction: Contemporary Poetics*. London and New York: Routledge.
 26. Waller, R. (1988). *The Typographic Contribution to Language: Towards a Model of Typographic Genres and Their Underlying Structures*. – August, 1987. – 329 (Unpublished master's thesis). University of Reading. Department of Typography & Graphic Communication.

Dovidkova literatura

27. Baldick, C. (2001). *Oxford Dictionary of Literary Terms*. Oxford University Press. (ODLT)
28. Hornby, A. S. (2005). *Oxford Advanced Learner's Dictionary* (International Student's Edition ed.). Oxford University Press. (OALD)
29. Poulter, J. R. (n.d.). [Web log post]. Retrieved April 8, 2015, from <https://jrpoulter.wordpress.com/making-a-picture-book/>

Dzherela iliustratyvnoho materialu

30. Poulter, J. R., & Davis, S. (2008). *Mending Lucille*. Hachette.

Стаття надійшла до редакції 10.05.2016 р.